

ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΑΚΩΒΙΝΙΣΜΟΣ

Συνέντευξη του συγγραφέα Βλάση Ρασσιά τον Ιανουάριο του 2009 στο metafysiko.gr επάνω στον Νεοελληνικό Διαφωτισμό και τον απόηχο του κινήματος των Ιακωβίνων στην Ελλάδα. Αναδημοσιεύθηκε και στο τεύχος 70 του περιοδικού «Διιπετές» (καλοκαίρι 2009).

Αγαπητέ κ. Ρασσιά, πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι ο Διαφωτισμός δεν άγγιξε πραγματικά τη χώρα μας στα χρόνια λίγο πριν και μετά την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Εσείς συμφωνείτε με αυτήν την άποψη;

Με βάση αυτό που τελικά προέκυψε ως νεοελληνική πραγματικότητα από την ζοφερή εποχή που έκανε την «μπασιά» της στην χώρα μας η ρωσοκίνητη και ρωσόδουλη «Φιλορθόδοξος Εταιρεία» (στις αρχές της δεκαετίας του 1840) μέχρι το όμοιο από πλευράς πνευματικής ποιότητας σήμερα, στο οποίο δυστυχώς αποτελούμε ως χώρα την τελευταία και θλιβερότερη θεοκρατία της Ευρώπης, θα έλεγα ότι έχουν δίκιο. Ωστόσο η αλήθεια είναι ότι όχι μόνο «αγγίχθηκε» η χώρα μας από τον Ευρωπαϊκό «Διαφωτισμό», αν και με διαφορά φάσεως μισόν περίπου αιώνα, αλλά, επιπλέον, εκείνοι οι εξαιρετικοί και γενναίοι άνθρωποι που στελέχωσαν την απόπειρα που οι ιστορικοί αποκαλούμε «Νεοελληνικό Διαφωτισμό», έδωσαν έναν εξαιρετικά δύσκολο και άνισο αγώνα και γι' αυτό και μόνο τους πρέπει η τιμή από πλευράς κάθε ανθρώπου που θέλει να λέγεται καλλιεργημένος.

Ως γνωστόν τα διαφωτιστικά κινήματα ανά την Ευρώπη στηρίχθηκαν εν πολλοίς στον αρχαιοελληνικό τρόπο θέασης των πραγμάτων. Σε πόσο μεγάλο βαθμό παρουσιάστηκε ανάλογη κατάσταση στη χώρα μας;

Είναι αλήθεια ότι οι ευρωπαίοι «Διαφωτιστές» στηρίχθηκαν στην σκέψη των Αρχαίων Ελλήνων, όμως δεν θα έλεγα ότι συμμερίστηκαν τον ίδιο τρόπο θέασης των πραγμάτων, πόσο μάλλον την ίδια κοσμοθέαση. Προσπαθώντας να αντικρίσουν «το πρόσωπο του εχθρού», οι ευρωπαίοι «Διαφωτιστές» είχαν το βλέμμα τους καρφωμένο στην ιουδαιοχριστιανική παραληρηματική αντίληψη, ερμηνεία και μετάδοση των πραγμάτων, που αθροιστικά στοίχισαν ένα μεγάλο τμήμα της ανθρωπότητας επί αιώνες και προκάλεσαν ποταμούς αίματος, απερίγραπτο πόνο, μαζική ψυχική διαστροφή και απέραντο σκοταδισμό και δεισιδαιμονία. Όμοια με τους περισσότερους από τους μετέπειτα άθεους, έπεσαν στην παγίδα να αναγνώσουν το, σύμφυτο με κάθε είδος ζωής που γνωρίζει ότι θα πεθάνει, θρησκευτικό φαινόμενο αποκλειστικά μέσα από την μονοθεϊστική του διαστροφή και να καταλήξουν από την μία σε μια αποϊεροποίηση των πάντων και από την άλλη σε μία ιδιότυπη δικτατορία του «Λόγου», τον οποίον προηγουμένως υποβίβασαν σε «Ratio», αλλά αυτό είναι ένα τεράστιο θέμα για να το αναλύσουμε εδώ.

Αν και ο Πήτερ Γκαίη στον πρώτο τόμο της δίτομης ερμηνείας του για τον «Διαφωτισμό», και μιλάω για το «The Rise of Modern Paganism» που εκδόθηκε το 1966 και ακολουθήθηκε μετά από τρία χρόνια από το «The Science of Freedom», θέλει να ανιχνεύει μια «παγανιστική» κατεύθυνση, υπό την έννοια ότι οι «Διαφωτιστές» έστρεψαν τον αρχαίο Ελληνικό και Ρωμαϊκό Παγανισμό κατά της ιουδαιοχριστιανικής θεοκρατίας για να δημιουργήσουν τον σύγχρονο εκκοσμικευμένο πολιτισμό, τον οποίο εκείνος καταχρηστικά ορίζει ως «Παγανισμό», η Θρησκεία του «Διαφωτισμού» ποτέ δεν πέρασε τα σύνορα του «ντεϊσμού», δηλαδή της πανθειστικής πίστης σε έναν εγκόσμιο Θεό που δεν ασχολείται με τον εκδηλωμένο κόσμο και συνεπώς δεν αλληλεπιδρά με αυτόν.

Αντίθετα από τους όρους που αρέσκει να χρησιμοποιεί ο Γκαίη, η συνέχεια του «Διαφωτισμού» δεν ήταν ένα πνευματικό κίνημα «Παγανισμού», μήτε καν «πολιτικού και μη λατρευτικού», όπως εισηγήθηκε πριν από λίγες δεκαετίες ο Αλαίν ντε Μπενουά, αλλά ένα κίνημα ρασιοναλισμού και αθεϊσμού. Το κίνημα της λεγόμενης «Ελεύθερης Σκέψης», των «Freethinkers» όπως λέγονται στα αγγλικά, είναι ο καλύτερος συνεχιστής του «Διαφωτισμού», καθώς αν και υπήρξε χρονικά παράλληλο με αυτόν (κάποιοι μάλιστα θέτουν ως αφετηρία του τον θάνατο του Τζιορντάνο Μπρούνο επάνω στην πυρά, το 1600), εξακολούθησε να υπάρχει και να επεκτείνεται, ιδίως κατά τον 19^ο αιώνα και προσέφερε στην ανθρωπότητα εξαιρετικούς ανθρώπους, όπως λ.χ. τον Ρομπέρτο Μπλουμ, τον Λουδοβίκο Μπούχνερ, τον Τζωρτζ Ουίλιαμ Φούτε και αρκετούς άλλους.

Προσπαθώντας να κτυπήσουν την δεισιδαιμονία και την θρησκοληψία που επί αιώνες ανέθρεψαν το άγριο σκοτάδι και τον εξίσου άγριο τρόπο της χριστιανικής κυριαρχίας, οι «Διαφωτιστές» μάς χάρισαν έναν φωτεινότερο κόσμο, που όμως είναι άδειος από κάθε ιερότητα. Η απάντηση στην αρρωστημένη θρησκευτικότητα δεν είναι να ξεριζώσουμε από τους ανθρώπους την θρησκευτικότητα, όπως ακριβώς και η απάντηση στην αρρωστημένη σεξουαλικότητα δεν είναι να ξεριζώσουμε την σεξουαλικότητα. Και οι δύο είναι για τον άνθρωπο έμφυτες, φυσικές καταστάσεις, που εάν τυχόν έχουν διαστραφεί, το μόνο που χρειάζεται είναι να ξαναγυρίσουν στην υγιή μορφή τους. Ο «Διαφωτισμός» όμως έσπειρε για την θρησκευτικότητα τον αθεϊσμό, με την ίδια επιθετικότητα που ο αυθεντικός Χριστιανισμός έσπειρε για την σεξουαλικότητα την αποχή, ή ακόμα και τον αυτο-ευνουχισμό. Όταν οι «ροβεσπεριστές» προσπάθησαν το 1794 να καθιερώσουν την πολιτική λατρεία ενός μη προσωπικού Θεού που αποτελεί την πηγή της Φύσης, της Αρετής, της Λογικότητας και της Δημοκρατίας, εκτός από τους χριστιανομοναρχικούς είχαν απέναντί τους και τους άθεους, οι περισσότεροι των οποίων προσχώρησαν πρόθυμα στην συνομωσία της 9^{ης} Θερμιδώρ.

Βλέπουμε λοιπόν ότι οι «Διαφωτιστές» ευκαιριακά μόνον εισχώρησαν στην Αρχαιοελληνική κοσμοθέαση και οπωσδήποτε καθόλου στον πυρήνα της. Αντίθετα, και αυτό ακούγεται ίσως οξύμωρο αρχικά, ο ελάχιστος ισχυρός και ημιτελής Νεοελληνικός «Διαφωτισμός» έκανε, τουλάχιστον στην ηρωική όσο και τραγική περίπτωση του Θεόφιλου Κάιρη, μία γενναία κατάδυση στην ευσεβή λογικότητα και την λογική ευσέβεια των προγόνων μας.

Θεωρείτε δηλαδή ότι ο Ευρωπαϊκός «Διαφωτισμός» έμεινε και αυτός ημιτελής, όπως και ο Νεοελληνικός, αν και φυσικά σε λιγότερο βαθμό;

Όχι, δεν θα έλεγα κάτι τέτοιο. Ο Ευρωπαϊκός «Διαφωτισμός» ολοκλήρωσε τον δικό του κύκλο και κατέθεσε την δική του ακραία ορθολογική πρόταση, αντίθετα από τον «Νεοελληνικό Διαφωτισμό» που ουσιαστικά κατεστάλη εν τη γενέσει του και ακόμα, για την δική μας κοινωνία, εκκρεμεί ως αίτημα η συνέχιση και ολοκλήρωσή του. Ωστόσο και ο κύκλος του Ευρωπαϊκού «Διαφωτισμού» ελάχιστο θα είχε βοηθήσει από μόνος του την ανθρωπότητα, εάν δεν είχε ακολουθήσει η απόπειρα μαζικής πολιτικής εφαρμογής των προταγμάτων του, η οποία κορυφώθηκε με την Γαλλική Επανάσταση και κυρίως με τους Ιακωβίνους.

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε άλλωστε ότι μόλις 24 χρόνια πριν την μεγάλη εκείνη Επανάσταση, ο άγγλος «Διαφωτιστής» Νταϊνβιντ Χιούμ, του οποίου η «Φυσική Ιστορία» είχε προκαλέσει τις υστερικές αντιδράσεις των χριστιανών ομοεθνών του όταν κυκλοφόρησε, εξέφραζε σε επιστολή του προς τον Χιού Μπλαιρ και άλλους την απελπισία του για το γεγονός ότι πέρα από τον λόγο των «Διαφωτιστών», δεν υπήρχε τότε παρά μία αχανής έρημος σκοταδισμού, αναλφαβητισμού, επίμονης αδιαφορίας και δεισιδαιμονίας, μία απέραντη επικράτεια «Ηλιθιότητας, Χριστιανισμού και Άγνοιας», για να χρησιμοποιήσω τα δικά του λόγια. Και δικαιολογημένα. Αυτά τα γράφει ο Χιούμ το 1765, έναν χρόνο μετά την έκδοση στην Γενεύη του «Φιλοσοφικού Λεξικού» του Βολταίρου, αλλά και έναν χρόνο πριν οι χριστιανοί θεοκράτες καταδικάσουν σε κόψιμο της γλώσσας και του δεξιού χεριού του και κάψιμο στην πυρά τον νεαρό Σεβαλιέ Λα Μπάρ με τις κατηγορίες ότι τραγουδούσε αντιχριστιανικά άσματα,

κοροΐδευε την «Παρθένο Μαρία» και δεν είχε... βγάλει το καπέλο του όταν αντάμωσε με μία λιτανεία. Σημειώτεον ότι μαζί με τον δυστυχή εκείνον άνθρωπο οι θεοκράτες έκριναν σκόπιμο να κάψουν και ένα αντίτυπο του βολταϊρικού «Φιλοσοφικού Λεξικού».

Έθνος – εθνισμός - εθνικισμός, Θρησκεία, Ελληνικότητα. Τρεις έννοιες που σαφέστατα την μετεπαναστατική περίοδο είχαν εντελώς διαφορετικό νόημα σε σχέση με τις ημέρες μας. Αλήθεια, ποια ήταν εκείνη την εποχή η αντίληψη των Ελλήνων για τους παραπάνω όρους;

Κοίταξε, παρά την αγραμματοσύνη που τους είχαν επιβάλει οι κατακτητές που έδρευαν στην Νέα Ρώμη του Βοσπόρου, οι υπόδουλοι Έλληνες γνώριζαν καλά μέχρι και τον 16^ο τουλάχιστον αιώνα ότι ήταν κάτι διαφορετικό από τους άλλους λαούς της βυζαντινής επικράτειας, για αυτό και σε αρκετές περιπτώσεις ο σωστός ιστορικός τους βλέπει να πλησιάζουν σε καταστάσεις που θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως «μικρές εθνεγερσίες», όπως λ.χ. στον πειρατικό έλεγχο του νότιου Αιγαίου τον 8^ο και 9^ο αιώνα, στην ανταρσία της Αττικοβιοιωτίας τον 11^ο αιώνα, στην συντονισμένη κοινή ανταρσία πελοποννησίων και ηπειρωτών επί Λέοντος Σγουρού, η οποία αναχαιτίσθηκε από την κάθοδο των σταυροφόρων, στον ανάρτικο αγώνα των «πληθωνιστών» που πλαισίωσαν τον Κλαδά και τους άλλους «στρατιότι» μετά τον πρώτο Ενετοτουρκικό Πόλεμο, και πάει λέγοντας. Τον 19^ο αιώνα όμως, οι Έλληνες παρέλαβαν από την Δύση τις έννοιες της πατρίδας και του έθνους και τις πρόσθεσαν σε εκείνη ακριβώς την έως τότε ασαφή ανυποταξία τους, που τους έκανε πάντοτε να θεωρούν εαυτούς διαφορετικούς όχι μόνο από τους Οθωμανούς, αλλά και από τους «ρωμαίους» στυλοβάτες τους. Ξεφεύγοντας το 1806 από τους δίχως την ελάχιστη έστω εθνική συνείδηση χριστιανούς ρωμιούς που σκότωσαν τον αδελφό του και τον καπετάν Γιώργα στην Δημητσάνα, ο αφορεσμένος από τον πατριάρχη Καλλίνικο τον Ε Θεόδωρος Κολοκοτρώνης κατέφυγε ως απλό «παιδί της κλεφτουριάς» στα Επτάνησα, μηήθηκε στις πιο πάνω έννοιες από μετα-ιακωβινικούς και προ-καρμποναρικούς κύκλους και επέστρεψε ως συνειδητός Έλληνας που ήθελε να «κόψει» τους «Πέρσες» και ν' απελευθερώσει μία «πατρίδα».

Όπως και οι αρχαίες έννοιες της δημοκρατίας, της πολιτικής ελευθερίας και της πατρίδας, έτσι και η έννοια του έθνους ξαναγεννήθηκε στις ημέρες της Γαλλικής Επανάστασης, έπειτα από πολλούς αιώνες κατά τους οποίους ο Χριστιανισμός είχε καταστρέψει στην Ευρώπη κάθε μορφή εθνισμού. Δεν ήταν τυχαίο άλλωστε το γεγονός ότι οι μοναρχικοί αντεπαναστάτες δήλωναν τότε ότι δεν αναγνώριζαν την έννοια αυτή, ούτε τους νόμους που εκδίδονταν στο όνομά της, θεωρώντας έγκυρους μόνον τους νόμους που εκδίδονταν στο όνομα του... Χριστού και του βασιλιά.

Σημαντικό στοιχείο άλλωστε είναι το ότι οι ευρωπαϊοί επαναστάτες του 18^{ου} αιώνα γνώριζαν πολύ καλά ότι η Δημοκρατία, η Ελευθερία (στην πολιτική της διάσταση, όχι στο πλαίσιο του να μην είναι κάποιος σκλάβος ή δουλοπάροικος), η Πατρίδα (ως γη των πατέρων – προγόνων και όχι ως επικράτεια κάποιου δυνάστη) και ο Εθνισμός ήταν δεδομένα αντιδιαμετρικά αντίθετα από εκείνα της χριστιανικής μοναρχο-θεοκρατίας που βασάνισε την Ευρώπη επί αιώνες (πολύ σωστά ο σύγχρονός μας Γάλλος φιλόσοφος Ονφρέ τοποθετεί ιστορικά την πρώτη εμφάνιση του ολοκληρωτισμού στην γηραιά ήπειρο την εποχή που ο, υποτίθεται, «Μεγάλος» Κωνσταντίνος ίδρυσε το χριστιανικό κράτος του). Ενδιαφέρουσα είναι μία ιστορική λεπτομέρεια που ανακάλυψα όταν έγραφα πρόσφατα την ιστορία του Γράκχου Μπαμπέφ: στο «Μανιφέστο των Ίσων» που συνέγραψε το 1796 ο αναρχικός ποιητής Μαρσεάλ για λογαριασμό της «Ένωσης των Δικαίων», οι Γάλλοι χαιρετίζονταν ως λαός που «επί 15 αιώνες έζησε σκλάβος». Δηλαδή στην τοιχοκολλημένη προκήρυξή τους προς τον απλό λαό οι οπαδοί του Μπαμπέφ θεωρούσαν δεδομένο ότι αυτός γνώριζε ότι η απώλεια της ελευθερίας του συνέπιπτε χρονικά με τις αρχές του εκχριστιανισμού του!

Βέβαια όλες αυτές οι επαναστατικές τον 18^ο αιώνα έννοιες, έχουν σήμερα διαστραφεί από τα αφεντικά της ανθρωπότητας και κατ' επέκταση αφομοιωθεί. Η οργανική και άμεση δημοκρατία κατήντησε κοινοβουλευτισμός, η πολιτική ελευθερία, που προϋπέθετε την Πολιτική Αρετή, ξέπεσε σε απαλλοτρίωση δικαιωμάτων στο όνομα των έξω από κάθε οργανικότητα «ατόμων» που αποτελούν τον άριστο στυλοβάτη τόσο του μονοθεϊσμού όσο και του καπιταλισμού, και η φυσική αγάπη για την πατρίδα και η εξίσου φυσική ανάγκη για πολυμορφία της εθνόσφαιρας του πλανήτη μας καταγγέληθηκαν ή εξευτελίστηκαν από τους πονηρούς ή απατημένους διαβιούντες εντός του απατεωνίστικου δίπολου «διεθνισμός» – «εθνικισμός», για το οποίο οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να διαβάσουν περαιτέρω στο δοκίμιό μου «Έθνος, Εθνισμός, Εθνοκράτος, Εθνικισμός».

Τι ακριβώς ήταν το κίνημα των Ιακωβίνων; Πού είχε τις ρίζες του και τι κατάφερε να πετύχει στην Ευρώπη; Πως αξιολογήθηκε, ως κίνημα, τους μετέπειτα αιώνες;

Οι Ιακωβίνοι ήσαν το άθροισμα πολυάριθμων γαλλικών πολιτικών και επαναστατικών λεισχών στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, οι οποίες σταδιακά συγκρότησαν κανονικό κίνημα, που απετέλεσε την κύρια πολιτική δύναμη πίσω από την Γαλλική Επανάσταση. Το κίνημα αυτό πραγματώνε τρόπον τινά τις ιδέες των «Διαφωτιστών», κυρίως των Τζων Λοκ και Ζαν – Ζακ Ρουσσώ, όριζε ως σκοπό της Δημοκρατίας την πολιτική υλοποίηση όλων των «ανώτερων ιδεών» και ως πρώτες πολιτικές αρετές την εργασία υπέρ του γενικού καλού και την αγάπη για την πατρίδα γη και το έθνος και έθρεφε θαυμασμό για τα πολιτεύματα της Οργανικής Δημοκρατίας που ανέδειξαν η λυκούργεια Σπάρτη και η Ρώμη της εποχής της Δημοκρατίας. Ο Ροβεσπιέρος μάλιστα, σε μια ομιλία του στην Εθνοσυνέλευση, είχε επαινέσει την πρώτη ως κάτι που φωτίζει «σαν μια λάμψη αστραπής μέσα στο πιο βαθύ σκοτάδι».

Για τους Ιακωβίνους, η Παιδεία δεν έπρεπε, όπως γινόταν μέχρι τότε, να επαφίεται στην οικογενειακή υπερηφάνεια ή στις προκαταλήψεις των ατόμων, αλλά όφειλε να είναι γενική και ισότιμη για όλον τον λαό με αποκλειστικό της σκοπό να δημιουργήσει ενεργούς δημοκρατικούς πολίτες, επαναφέροντας την πολιτική διάσταση του ανθρώπου και εκγυμνάζοντας συστηματικά τους πολίτες στην συμμετοχή στα κοινά. Για τον 18^ο αιώνα αυτό ήταν ένα επαναστατικότατο αίτημα, το οποίο παραμένει σε ισχύ ακόμα και σήμερα, αφού και εδώ υπήρξε χυδαία αφομοίωση από τους κρατούντες, οι οποίοι έναν περίπου αιώνα τώρα απλώς παράγουν κατάλληλα γρανάζια των μηχανισμών τους και τίποτε περισσότερο. Όλοι μας γνωρίζουμε καλά τι είδους «παιδεία» μας έδωσαν οι διαχειριστές των ζώων μας και πού αυτή η δήθεν «παιδεία» μάς οδήγησε και εξακολουθεί να μάς οδηγεί, όταν αντίθετα, πριν από 200 και βάλε χρόνια, οι Ιακωβίνοι απαιτούσαν από την Δημοκρατία την «εκπλήρωση των επιθυμιών της Φύσης» και την «υλοποίηση των υποσχέσεων της Φιλοσοφίας»

Οι «Λέσχες» των Ιακωβίνων έδρασαν όχι μόνο στην Γαλλία αλλά και στις γερμανικές χώρες, το Βέλγιο, την Ιταλία, την Κροατία, την Τσεχία, την Ουγγαρία, κοντολογίς σε όλη σχεδόν την τότε δυτική Ευρώπη και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα άρχισαν να μεταλλάσσονται είτε σε εκείνο που γνωρίζουμε ως Καρμποναρισμό, είτε σε εκείνο που απετέλεσε τον πρώιμο Σοσιαλισμό.

Με ρωτάς τώρα πώς αξιολογήθηκε ο Ιακωβινισμός τους μετέπειτα αιώνες, αλλά και ο Καρμποναρισμός και ο Μπλανκισμός και ο επαναστατικός Σοσιαλισμός και ο Αναρχισμός θα προσθέσω εγώ στην ερώτηση, για να σ' απαντήσω αμέσως ότι, δυστυχώς, η κυριαρχία του Μαρξισμού στα τέλη του 19^{ου} αιώνα αδίκησε όλα αυτά τα κινήματα, τα οποία η αλαζονεία των κομμουνιστών προσπάθησε να υποβιβάσει είτε ως «αστικά», είτε ως «αφελή» για να ψηλώσει μέσα από το δικό τους χαμήλωμα, όπως ακριβώς έκανε και ο Χριστιανισμός με τους πολιτισμούς των Εθνικών. Είναι το διαχρονικό και διατοπικό σύνδρομο «της ταπείνωσης του Ολύμπου για να αισθάνεται άνετα ο Γολγοθάς», όπως έγραψα πρόσφατα σε ένα κείμενό μου. Κρίμα βεβαίως. Στις ημέρες μας έχουν πιο μεγάλη αξία τα καθαρά οράματα του πρώιμου Σοσιαλισμού, ακόμα και οι ονειροπολήσεις του, παρά τα μετέπειτα ψευδεπιστημονικά «πακέτα» λύσεων δια πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν των μαρξιστολενινιστών.

Πού συναντάμε στην Ελλάδα «Λέσχες» Ιακωβίνων; Ήταν εύκολο ή δύσκολο το έργο τους τη δεδομένη χρονική στιγμή;

«Λέσχες» Ιακωβίνων υπήρξαν μόνον στα Επτάνησα, αν και ο Πασχάλης Κιτρομηλίδης διασώζει την πληροφορία ότι το 1794 δρούσε στην Κωνσταντινούπολη μία «Λαϊκή Λέσχη», η οποία είχε ζητήσει να γίνει, και είχε γίνει, δεκτή ως παράρτημα της «Εταιρείας των Ιακωβίνων». Στην κυρίως Ελλάδα, όπου δεν υπήρχε καμία απολύτως «υπόγεια» οργανωτική δυνατότητα, μήτε καν Τεκτονισμός, ήταν φυσικά αδύνατη η σύσταση επαναστατικών οργανώσεων, γι' αυτό ακόμα και η «Φιλική Εταιρεία» ιδρύθηκε στο εξωτερικό.

Ο επανησιακός Ιακωβινισμός, «Γεροντινισμός» στις τοπικές διαλέκτους, αναπτύχθηκε μέσα από πολιτικές «Λέσχες», «Ιακωβινεία», κυρίως στην Κεφαλονιά και την Κέρκυρα, επωφελούμενος από την εκεί γαλλική κυριαρχία μετά από την συνθήκη του Κάμπο Φόρμιο, το φθινόπωρο του 1797. Οι επανησιοί «Γεροντινοί» επεδίωξαν την κατάλυση της ολιγαρχίας και την χορήγηση ελευθερίας και ισότητας σε όλον τον λαό, παράλληλα με αναβάθμιση του πνευματικού επιπέδου του. Ίδρυσαν λοιπόν από την δημευθείσα περιουσία της Εκκλησίας σχολεία, βιβλιοθήκες και τυπογραφεία και άρχισαν να κυκλοφορούν τις δυτικές ιδέες περί Ελευθερίας. Να σημειώσουμε εδώ ότι η Ελευθερία ακόμη και ως λέξη προκαλούσε τότε την μήνη των τυράννων και των ρασοφόρων συνεργατών τους, όπως βλέπουμε στην περίπτωση της «Πατρικής Διδασκαλίας» του 1798, εκείνου του επαίσχυντου κειμένου προς τους ραγιαδες, μέσα στο οποίο ο πατριάρχης της Κωνσταντινούπολης χαρακτήριζε την

Ελευθερία «μεθόδευση του διαβόλου», «πονηρία και απάτη ξεχωριστή», καθώς και «δέλεαρ του διαβόλου και φαρμάκι ολέθριον δια να κατακρημνίσει τους λαούς εις την απώλειαν και ακαταστασίαν»

Το έργο των «Γερωντίνων» δεν ήταν βεβαίως εύκολο, λόγω της αμορφωσίας και της θρησκοληψίας του μεγαλύτερου τμήματος του λαού, που ελεγχόταν απολύτως από τους παπάδες, όμοια με τους εξαθλιωμένους φτωχούς της Νάπολης, τους «Iazzaroni», που τους είχαν εξοπλίσει το 1799 ο πάπας και ο βασιλιάς κατά των ολίγων, μορφωμένων και ευγενών Ιακωβίνων της εκεί βραχύβιας «Παρθενόπειας Δημοκρατίας». Παρά τις αντιδράσεις των αρχόντων και των ρασοφόρων, οι κερκυραίοι και κεφαλλονίτες Ιακωβίνοι έκαψαν σε επίσημες τελετές το «Libro d' Oro», καθώς και τα σύμβολα και παράσημα των αριστοκρατών και φύτεψαν το τρομακτικό για τους τυράννους της εποχής «Δέντρο της Ελευθερίας», που στην κορυφή του δέσποζε ο κόκκινος φρυγικός σκούφος.

Μπορείτε να μας αναφέρετε ορισμένα από τα προτάγματα αυτών των επανησιακών «Λεσχών» των Ιακωβίνων;

Για να χρησιμοποιήσω τα λόγια που παραθέτει στο ενδιαφέρον βιβλίο του «Η Γαλλική Επανάσταση και η νοτιοανατολική Ευρώπη» ο Κιτρομηλίδης, οι επανησιοί Ιακωβίνοι πρωταγωνιστούσαν σε όλες τις πολιτικές εκδηλώσεις «σχεδιάζοντας πολλά περί πλούτου, ιδιοκτησίας, διατηρήσεως των ελευθεριών του λαού, αρχαίας δόξης και Θρησκείας». Γνωρίζουμε ότι ζητούσαν όχι μόνον πολιτική ισότητα, Δημοκρατία και μόρφωση για όλον τον λαό, αλλά και ανασύσταση των Ολυμπιακών Αγώνων, κατάργηση της χριστιανικής Θρησκείας και επάνοδο στην Ελληνική Εθνική Θρησκεία.

Όμως τίποτε από όλα αυτά δεν κατόρθωσαν να πραγματοποιήσουν, καθώς σταδιακά από το φθινόπωρο του 1798 μέχρι την άνοιξη του 1799 οι Γάλλοι εκδιώχθηκαν από τα Επτάνησα και έπεσε μαχαίρι στους ντόπιους «ανατρεπτικούς». Για αυτό συνεργάστηκαν η Ορθόδοξη Εκκλησία και τα θρησκόληπτα πλήθη που έλεγχε, οι Ρώσοι του Ουσακώφ και οι Οθωμανοί του Κατήρμπεη, μία πραγματικά πολύ ενδιαφέρουσα συμμαχία!

Θεωρείτε πως η παρουσία των Ιακωβίνων στην Ελλάδα κατάφερε να επηρεάσει ουσιαστικά τις μετέπειτα πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις; Υπήρξαν προσωπικότητες που ξεπήδησαν μέσα από αυτούς τους κόλπους και ποιον ρόλο διαδραμάτισαν;

Καθώς το ιακωβινικό κίνημα περιορίστηκε γεωγραφικά στα Επτάνησα, η επιρροή του ομοίως περιορίστηκε εκεί, δίχως να αγγίξει την κυρίως Ελλάδα, της οποίας οι επιρροές υπήρξαν κυρίως «καρμυοναρικές», θα μπορούσαμε μάλιστα να πούμε ότι ενώ η Καρμυοναρία και η Σαρμπονερί απέτυχαν να προκαλέσουν εθνική αντιμοναρχική επανάσταση στην Ιταλία και την Γαλλία αντίστοιχα, πραγματώσαν τελικά εν μέρει το όραμά τους στην περίπτωση της Ελληνικής Επανάστασης, στην οποία ένα τμήμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έγινε τελικά «Ελλάδα», ανακτώντας το αρχαίο όνομά του.

Στα Επτάνησα τώρα, ο παραδοσιακός Ιακωβινισμός απετέλεσε τον γεννήτορα του κινήματος των Ριζοσπαστών, με πρόσθεση βεβαίως πολλών στοιχείων Μαντρινισμού και «ουτοπικού» Σοσιαλισμού, κυρίως των τύπων του Σαιν - Σιμόν και του Πιέρ - Ζοζέφ Προυντόν. Ο «Συνταγματικός Σύλλογος» των Ιακωβίνων του Αργοστολίου υπήρξε ο «παππούς» της οργάνωσης «Δημοτικόν Κατάστημα των Ριζοσπαστών», που έδρασε τον 19ο αιώνα, στα χρόνια της εκεί από το 1817 αγγλικής κατοχής. Μέσα από το κίνημα του Ριζοσπαστισμού, που επιστρατεύθηκε για την διάλυσή του όλο το γνωστό οπλοστάσιο των διαχρονικών τυράννων, δηλαδή φυλακίσεις, απαγχονισμοί, εξορίες και άλλα ανάλογα, αναδείχθηκαν εξαιρετικές προσωπικότητες της πολιτικής διεκδίκησης για κοινωνική δικαιοσύνη και δημοκρατία. Από τους ηγέτες των Ριζοσπαστών Ηλία Ζερβό - Ιακωβάτο και Ιωσήφ Μομφεράτο, που αγωνίστηκαν να κρατήσουν τις κοινωνικές θέσεις του κινήματος παρά τις συνεχείς απόπειρες τυχοδιωκτών «ρεαλιστών» να τις «λείανουν», αρνήθηκαν αξιώματα και τελικά πέθαναν ξεχασμένοι και φτωχοί, πλην όμως αξιοπρεπείς, την σκυτάλη ανέλαβαν ο Παναγιώτης Πανάς, ο Ρόκκος Χοϊδάς, ο Μαρίνος Αντύπας και πολλοί άλλοι, που έγραψαν εξαιρετικές σελίδες στο απέραντο βιβλίο τού αγωνίζεσθαι για μια πιο ευτυχισμένη και ελεύθερη ανθρωπότητα.

Στις μέρες μας, διακρίνετε ομοιότητες με την προ Γαλλικής Επανάστασης περίοδο; Αλήθεια, ποια στοιχεία πρέπει να διακρίνουν σήμερα εκείνη την Αρετή για την οποία αγωνίστηκαν οι αντιστεκόμενοι στο πολιτικό, κοινωνικό και θρησκευτικό κατεστημένο; Εσείς πως αντιλαμβάνεστε τον όρο επαναστατικότητα στις μέρες μας;

Η μεγαλύτερη ομοιότητα είναι στο ότι υπάρχει, όπως και τότε έτσι και τώρα, ένα απέραντο και ισχυρό στρατόπεδο που αν και έχει χρεοκοπήσει από όλες τις πλευρές και κυρίως από την ιδεολογική και την ηθική, επιμένει να διεκδικεί την απόλυτη ακινησία της Ιστορίας ώστε να μην ανατραπεί. Αυτό από μόνο του ανακηρύσσει «επαναστατικούς» τους καιρούς μας, υπό την έννοια ότι εκείνος που απαιτεί ακινησία είναι καταδικασμένος να ανατραπεί. Κανείς δεν μπορεί να τραβήξει χειρόφρενο στην Ιστορία.

Από την άλλη όμως δεν υπάρχει σήμερα κατευθυντήρια ιδεολογία ικανή να οδηγήσει τα μεγάλα πλήθη, κυρίως λόγω του απόλυτου εξουτελισμού της σοσιαλιστικής ορολογίας από τους μαρξιστές κατά τον αιώνα που πέρασε, από αυτούς που αυτοχρίστηκαν «τέλειοι» (βλέπε «επιστημονικός» Σοσιαλισμός) και υποβίβασαν όλες τις πριν από δαύτους επαναστάσεις σε δήθεν ερασιτεχνικά προετοιμαστικά στάδια, όπως ακριβώς οι χριστιανοί με θράσος έκοψαν στα δύο την ανθρώπινη Ιστορία και υποβίβασαν όλους τους πριν την επικράτησή τους πολιτισμούς σε δήθεν ανούσια στάδια προετοιμασίας της ανθρωπότητας για τον ερχομό του Ναζωραίου. Βέβαια, πάντα «οι Ιακωβίνοι γεννιούνται στο τέλος της υπομονής», οπότε ίσως το μόνο που χρειάζεται είναι ο πυροκροτητής μιας «Βαστίλης» και από εκεί και πέρα ο δρόμος θα φτιαχτεί περπατώντας.

Για να μην προδοθούν όμως και αυτή την φορά τα πράγματα, θα χρειασθούν δίπλα στους Μαρά να αναδειχθούν και Σαιν Ζυστ και Ροβεσπιέροι. Άνθρωποι δηλαδή ικανοί να επιμείνουν στην πραγμάτωση της Αρετής, του στοιχείου δηλαδή που δεν επιτρέπει στα ωραία οράματα να καταλήξουν σε εφιάλτες ή παραστάσεις караγκιόζη. Μιλώ για την Πολιτική Αρετή, αυτή που ξεχωρίζει τον ποιοτικό συνάνθρωπο από τον αχρείο παλιάνθρωπο, ένα παλαιότατο πρόταγμα που τραβάει σε βάθος όσο και ο πολιτισμός των Ελλήνων προγόνων μας που μυθολόγησαν τον Θεό Δία να χαρίζει στους πολίτες το τρίπτυχο αυτής της Πολιτικής Αρετής που μπορεί να οδηγήσει τους λαούς στην ευνομία: Δικαιοσύνη, Ευθύνη και Αιδώς.

Με ρώτησες και πώς αντιλαμβάνομαι τον όρο «επαναστατικότητα» στις ημέρες μας. Τον αντιλαμβάνομαι λοιπόν σαν διαρκή τάση να ωθούμε τα πράγματα προς την φυσικότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη και την συλλογική ελευθερία και ευτυχία, κόντρα στην απαξίωση του φυσικού κόσμου από τον μονοθεϊσμό, κόντρα στην ζουγκλοποίηση των κοινωνιών μας και την οικονομική αποτίμηση των πάντων από τον καπιταλισμό και, τέλος κόντρα στον ατομισμό που δίνει στον κάθε βλάκα την ψευδαίσθηση ότι αποτελεί κάτι το ιδιαίτερο, πέρα και έξω από τους υπόλοιπους ανθρώπους και μοιραία τον στρέφει σε βία και κατασπάραξη. Με άλλα λόγια, η επαναστατικότητα υπάρχει σήμερα στην καθολική άρνησή μας να κάνουμε αποδεκτά τα αντιφυσικά και απάνθρωπα μηνύματα που εκπέμπουν τα καταστροφικά για την ελεύθερη σκέψη σχολεία, η αρνησίζωη και σκοταδιστική Εκκλησία, τα χαυνωτικά και αποπροσανατολιστικά Μ.Μ.Ε., οι ψηφοθήρες και προσκυνημένοι πολιτικοί, οι πολυάριθμοι σχεδιαστές της γιγαντιαίας μπούρδας που λέγεται «life-style» και όλα τα αόρατα κέντρα ελέγχου που θέλουν να μας παρουσιάσουν το άσπρο για μαύρο, τους θύτες για θύματα και το ανούσιο για ουσιώδες.

